GYARMATHY ISTVÁN

## A Schumacher College-ben jártam

Ez év tavaszán a sors különös kegye folytán immár második alkalommal juthattam el az angliai Schumacher College-ba (Dél-Anglia, Devon). Aki ismeri ezt a tájat, az biztosan megerősítné véleményemet: ez a világ egyik legkellemesebb, legszebb kultúrtája. Igen, kultúrtáj, hiszen még a College-hez közeli Dartmoor Nemzeti Park is jobbára az emberkéz nyomán alakult olyanná amilyen. Kicsinyke, ódon települések, legelők mindenfelé, melyeket szeszélyes vonalú sövények választanak el egymástól. Itt is, ott is öreg fák, árnyas fasorok, az utak is az évszázadok óta kialakult birtokhatárok között kanyarognak, s fittyet hányva mindenféle motorizációnak, és útépítési szabálynak (amire nálunk kínosan ügyelnek). Az embermagasságú sövények között sokszor éppen csak egy autó fér el, úgy, hogy a szemben jövő sokszor több száz méter kénytelen visszatolatni, a legközelebbi öblözetig. A dimbes-dombos, kedélyes tájból kiemelkedő kopár dartmoori fennsík végtelen legelőin szilaj póniló ménesek legelésznek, s mintha történelem előtti legendás népek építették volna, a tájnak különös hangulatot kölcsönözve kiemelkedő sziklás halmok (az erózió által létrehozott sziklatornyok), az ún. "tor" -ok törik meg az egyhangúságot. A fennsíkon ered a Dart-folyó, melynek völgyében Anglia azon kevés erdeinek egyike terül el, mely méltán megérdemli az őserdő nevet.

A Schumacher College fennállásának röpke néhány éve alatt, az alternatív-környezetvédő mozgalom, az ökofilozófia, az "új tudomány" sok jeles személyisége fordult meg a College-nak otthont adó ódon udvarház falai között. Csak néhány név: James Lovelock, Fritjof Capra, Vandana Shiva, Bill Mollison, Teddy Goldsmith. A College vendége ezen a tavaszon



Arne Naess volt, az örökifjú norvég filozófus, aki 83 éves létére ma is az év nagy részét a norvég hegyekben tölti, a hóhatár közelében felépített kis házában. Naess, aki nemcsak hazájának legnevesebb élő filozófusa, de a háború alatt az ellenállás egyik vezéralakja, az első norvég Himalája expedíció vezetője is, zöld körökben arról híres, hogy ő a megalkotója a "Deep Ecology" (mélyökológia) néven ismert elméletnek, melyet először 1976-ban, egy bukaresti filozófus kongresszuson ismertetett. A mélyökológia lényege, a legmagasabb filozófiai gondolkodás és a köznapi élet közti kapcsolat megteremtése, az ökológikus gondolkodás és életmód ismeretelméleti megalapozása, annak elősegítése, hogy mindenki létrehozhassa saját személyes ökozófiáját.

A mélyökológiát legjobban Naess híres "Nyolc pontja" fejezi ki, amelyet csoportunk a lényeget megtarva, kissé átformált. (Az angol eredetivel együtt közlöm, mert a fordításom egyéni, biztosan másképp is lehetne).

1. All life has value in itself, independent of its usefulness to humans.

Minden ami él, önmagában hordozza saját értékét, s ez független az ember által neki tulajdonított hasznosságtól.

2. Richness and diversity contribute to life's well-being and have value in themselves.

A gazdagság és sokféleség hozzájárul az élet "jóllétéhez", és értékük szintén benső érték.

3. Humans have no right to reduce this richness and diversity except to satisfy vital needs in a responsible way.

Az embernek nincs joga csökkenteni ezt a gazdagságot és sokféleséget, kivéve, ha életfontosságú szükségleteit elégíti ki, felelősségteljes úton.

4. The impact of humans in the world is excessive and rapidly getting worse.

Az ember mértéktelenül kizsákmányolja a világot, és a helyzet rohamosan romlik.

5. Human lifestyles and population are key elements of this impact.

A világra kifejtett negatív hatás kulcsfontosságú elemei: az emberek életmódja és népesség nagysága.

6. The diversity of life, including cultures, can flourish only with reduced human impact.

Az egészséges és sokrétű élet, a kultúrákat is beleértve, csak csökkentett emberi behatás mellett virágozhat.

7. Basic ideological, political, economic and technological structures must therefore change.

Az alapvető szellemi, politikai, gazdasági és technológiai szerkezeteknek ezért meg kell változniuk.

8. Those who accept the foregoing points have an obligation to participate in implementing the necessary changes and to do so peacefully and democratically.



Azoknak akik magukénak vallják a fenti alapelveket, kötelességük részt venni - békés és demokratikus eszközökkel - a szükséges változások előmozdításában.

A College a környező települések lakóinak körében nagy megbecsülésnek örvend, mutatja ezt, hogy a hetenként megrendezett "nyitott esték" alkalmával zsúfolásig megtelik az előadóterem. Az egyik ilyen est vendége előző kurzusom előadója, Helena Norberg Hodge volt. Talán nem ismeretlen a Ladakh-ról szóló "Ősrégi jövendők" című film, ez is Helena munkája. Most újabb nagy fába vágta a fejszéjét, egy olyan fotóalbumot kíván megjelentetni, amely a világ uniformizálódására, a soknemzeti vállalatok minden értéket letipró terjeszkedésének veszélyére hívja fel a figyelmet. Helena sok országban járt és könyvének képanyagából megrázó erejű diaanyagot mutatott be nekünk, egymás mellé állítva a még sok helyütt fellelhető eredeti kultúrák értékeit és a mindent egyneműsítő Coca-Cola és McDonald "kultúrát". Sajnos hazánkból (ahol tavaly járt), csupán negatív képet tudott hozni, a baseballsapkás, angol feliratú pólós, kólát szürcsölő tizenévestől az óriásreklámig. Megígértem neki, hogy küldök néhány, a ma is élő népi kultúrákat bemutató képet.

A "zöldülő" közgondolkodásra még egy példa: a College melletti szép anglikán templom "Rogation day"-i (aratás nap?) istentiszteletén arról beszéltek, hogy az úrvacsora a világgal, a világban jelenlévő Krisztussal való misztikus kapcsolat kifejezése. Ha ezt továbbgondoljuk, tulajdonképpen minden táplálkozás szentség, a mindenséggel való kapcsolatra utal (ezt eleink tudták jól, gondoljunk pl. az asztali áldásra). Hangsúlyozták, hogy a termés csak részben az emberi munka gyümölcse, sokkal inkább isteni adomány, csoda, a Mindenség nagyszerű összjátékának köszönhető. Hangsúlyozták a keresztény "stewardship" jelentőségét:

gondoskodjunk egymásról, és a teremtett világról, annak megőrzéséről. Ennek a gondolkodásnak az újjáélesztése nagyon fontos lenne, hiszen korunk egyik fő baja az, hogy a világ elvesztette szentségét. Kiszakadtunk a természetből, azóta a bensőséges kapcsolat helyett absztrakciókat gyártunk róla, és nem értjük igazán. Ez nagyon veszélyes, hiszen rendelkezünk a szabad akarat adományával, ám nem tudjuk tetteink következményeit. Ezért a régiek tudatosan korlátozták cselekvéseiket, technológiáikat, s ugyanakkor az intuícióra és a magasabb, metafizikus tudásra hagyatkoztak. A reneszánsz óta azonban úgy gondoljuk: amit megtehetünk, azt meg kell tenni...



JAKAB GUSZTÁV - LESKU BALÁZS - VAS MIHÁLY

# Aktuális természetvédelmi feladatok Nyírbátor térségében

## Bevezetés

A ma embere számára közhelyszerűvé vált a környezeti problémák, az ökológiai "katasztrófák", a bioszféra krízisének emlegetése. A média révén a kutatók mellett a laikus is nap mint nap találkozik ezekkel a fogalmakkal. Ennek ellenére a társadalomban még nem tudatosult eléggé az, hogy ezen problémák megoldására mindenkinek áldozatot kell hoznia, legfőképpen saját környezetében. Hazánkban a természetvédelemnek nagy hagyományai vannak, de erről az átlagember sajnos keveset tud. A még fennmaradt, újonnan feltárt természeti értékeink megóvása, védetté nyilvánítása - szemléleti és anyagi okok miatt - gyakran komoly ellenállásba ütközik. Ez a probléma napjainkban hazánk gazdasági helyzete miatt igen élesen jelentkezik, holott a természet, a természeti erőforrások védelme az egyik legjobb hosszú távú befektetés.

A Kárpát-medencében tapasztalható általános szárazodás azonban a természeti értékekért nem aggódók számára is gondot okoz. A talajvízszint süllyedése a természetvédelem mellett már a mezőgazdaságnak is problémát jelent. Ez a jelenség az általunk vizsgált tájon, a Nyírségben is erőteljesen jelentkezik. Az egykor oly nagyszámú nyírségi buckaközi láp végnapjait éli, az eredetileg jellemző erdőtípusok pedig már csak kicsi foltokban maradtak fenn. Eltűnésük súlyos veszteség lenne mind a természetvédelem és a tudomány, mind az itt élők számára.